

vzdělávání žáků se speciálním vzdělávacími potřebami. Tyto analýzy také napomáhají výzkumným institucím v oblasti vzdělávání přispět k rozvoji vzdělávací politiky.

Účast v mezinárodních šetřeních je přínosná pro hodnocení systému

Vzhledem k absenci národních dat o výsledcích žáků poskytují mezinárodní šetření – i přes nedostatečnou spojitost se vzdělávacími cíli v České republice – jedinečnou informaci o vzdělávání žáků v České republice. Účast v mezinárodních šetřeních poskytuje důležité informace o výkonu systému a také umožňuje monitorovat pokrok v čase, například prostřednictvím dat o trendech získaných v projektu PISA 2000. Měření výstupů získaných zapojením do mezinárodních studií patří mezi základní indikátory efektivity školního vzdělávání v České republice. Výsledky PISA jsou také využívány k porovnávání krajů: v letech 2003 a 2006 byl vytvořen vzorek žáků tak, že bylo možno porovnat výsledky žáků 9. ročníků základních škol v jednotlivých krajích. Navíc školy, které se účastní mezinárodních výzkumů, obdrží zprávu s analýzou výsledků. Výsledky PISA velmi výrazně ovlivňují stanovování politických cílů a silně přispívají k rozhodnutí zavést národní testování.

Výzvy

Existuje malý důraz na hodnocení vzdělávací soustavy

Hodnotící tým došel k názoru, že hodnocení vzdělávací soustavy jako součásti hodnotícího rámce se těší zatím omezené pozornosti ze strany politiků a že k němu neexistuje komplexní koncepční přístup. Školský zákon z roku 2004 určuje, kdo zodpovídá za hodnocení systému, ale nedefinuje zásady a cíle hodnocení systému. V současné podobě hodnocení vychází většinou z hodnocení škol doplněného souborem indikátorů vzdělávání. Přestože existuje snaha stanovit dlouhodobé záměry a stanovit indikátory naplňování cílů, lze konstatovat, že strategické cíle jsou úzce koncipovány a adekvátně nepokrývají cíle učení žáků (viz kapitola 2). Také – jak je vysvětleno dále – dostupná data o výsledcích žáků jsou omezená a v rámci indikátorů existují velké mezery. To způsobuje, že na úrovni systému je obtížné v České republice zhodnotit míru naplňování vzdělávacích cílů. Výroční zpráva MŠMT (*zpráva o stavu a rozvoji vzdělávací soustavy*), jakož i zprávy krajů obsahují popis dosahování cílů dlouhodobého záměru vzdělávání, ale nezaměřují se na cíle žákova učení vzhledem k tomu, že je analyzováno velmi málo výkonových dat. Podobně způsob, jakým je hodnocení systému koncipováno, neumožňuje důkladné šetření faktorů ovlivňujících výkony žáka v českých školách. Současný úzce koncipovaný přístup k hodnocení systému neumožňuje dostatečně široce zhodnotit, nakolik byly naplněny vzdělávací cíle učení. Dosud jsou jen v omezené míře využívána data na úrovni systému při tvorbě politik a koncepčního plánování a také není dostatečně monitorován dopad politik (viz níže).

Účel hodnocení systému se v jednotlivých zemích liší a časem se může změnit a přizpůsobit jiným potřebám. Obecně lze definovat šest hlavních účelů: (i) monitorovat výstupy žáků v daném čase, včetně rozdílů mezi jednotlivými kraji a skupinami žáků (např. podle pohlaví, socioekonomického zázemí nebo příslušnosti k menšinám), (ii) monitorovat změny ve výsledcích žáka v čase, (iii) monitorovat dopad politických iniciativ nebo vzdělávacích programů, např. zavedení nového kurikula, (iv) monitorovat demografická, administrativní a kontextová data, která jsou užitečná k zdůvodnění výstupů vzdělávacího systému, (v) vytvořit prostředky, jejichž prostřednictvím budou poskytovány relevantní informace jednotlivým aktérům vzdělávacího systému